

Для розв'язання цих питань необхідні глибокі знання географічного середовища, потрібна багатогранна характеристика території. Остання не буде повною без даних про хід сезонного розвитку компонентів живої і неживої природи, які складають географічне середовище і характеризують сезонну динаміку ландшафтів. Таким чином, найголовніше завдання фенології – фенологічне висвітлення територій, розробка їх фенологічних характеристик.

Список використаних джерел

1. Бейдеман И.Н. Методика фенологических наблюдений при геоботанических исследованиях. Москва, 1954. 86 с.
2. Добровольський В.В. Фенологія. *Українська радянська енциклопедія* /голов. ред. М. П. Бажан. Видання друге. Т. 11. Книга перша. К.: Голов. ред. УРЕ, 1984. С. 555.
3. Запорожан З.Є. Сезонні спостереження в природі : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Інформ.-вид. відділ Кам'янець-Подільського ун-ту, 2004. 264 с.

Тетяна Шкура,
канд. біол. наук, доцент,
Полтавський НПУ імені В.Г. Короленка

ЕКОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ДИСЦИПЛІНИ «ГРУНТОЗНАВСТВО ТА ГЕОГРАФІЯ ҐРУНТІВ»

Перед сучасним суспільством стоїть завдання формування екологічної культури всього населення. Формування екологічної культури особистості – найважливіше завдання суспільства і неодмінна умова поступового просування вперед. У нинішніх умовах загострення екологічної кризи стратегічним напрямом розвитку суспільства є екологізація всіх видів діяльності людини, у тому числі екологізація навчальної діяльності. Сучасна людина незалежно від фаху повинна бути екологічно грамотною та

культурною. Слід докласти усіх зусиль, аби сформувати у підростаючого покоління екологічну культуру як важливу складову світогляду, що у свою чергу буде запорукою збереження довкілля та забезпечення сталого розвитку людської цивілізації [2].

Основною метою екологічної освіти у закладах вищої освіти є формування екологічної культури, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості здобувачів вищої освіти, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності. Екологічна освіта, з одного боку, повинна бути самостійним елементом загальної системи освіти, а з іншого боку, виконує інтегративну роль у всій системі освіти. Ця мета досягається поетапно шляхом розв'язання освітніх і виховних завдань та вдосконалення практичної діяльності [1].

У Полтавському національному педагогічному університеті ведеться підготовка бакалаврів за освітньою програмою (далі ОП) «Науки про Землю» у предметній області наук про Землю, що охоплюють природні та антропогенні об'єкти і процеси у геосферах у взаємозв'язку, перетвореннях і розвитку в просторі й часі із використанням комплексу міждисциплінарних даних природничих наук. Специфікою такої програми є формування фахівця із сучасним світоглядом і мисленням, який здатний проводити дослідження компонентів геосфер, процесів і явищ природи, проблем охорони й раціонального природокористування у своїй професійній діяльності. Одним із освітніх компонентів цієї ОП є «Ґрунтознавство та географія ґрунтів» – нормативна дисципліна для підготовки бакалаврів галузі знань Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, яка несе в собі екологічну компоненту для формування у студентів екологічно-свідомої позиції. Курс є необхідною складовою частиною вивчення дисциплін професійної підготовки. Курс «Ґрунтознавство та географія ґрунтів» забезпечує вивчення ґрунту як важливого природного ресурсу про генезис, склад, властивості, класифікацію ґрунтів, ґрунтово-географічне районування суші, географію найпоширеніших типів зональних ґрунтів світу і України, їх раціональне

використання, охорону і значення у природі та житті людини.

Головним завданням дисципліни є формування у студентів знань про різноманітність ґрунтів, склад і динамічність ґрунтового покриву, його реакції на антропогенні впливи, тенденції розвитку на регіональному рівні, важливість раціонального поводження з ґрунтами.

У процесі навчальної діяльності у межах курсу «Ґрунтознавство та географія ґрунтів» здобувачі освіти ознайомлюються з процесом формування ґрунту як наслідком взаємодії усіх компонентів природи, а також при вивченні закономірностей просторового розповсюдження різноманітних типів ґрунтів в зв'язку із змінами географічних умов, студенти отримують уявлення про взаємопов'язані біологічні процеси в межах біосфери.

Вивчення дисципліни «Ґрунтознавство та географія ґрунтів» передбачає реалізацію системи знань про взаємозв'язки між педосферою – ґрунтовою оболонкою Землі, суспільством і господарською діяльністю людини. У межах ОК висвітлюються основні підходи до раціонального використання й охорони ґрунтового покриву.

Формування екологічної свідомості студентів відбувається під час реалізації лекційного курсу у межах висвітлення тем присвячених характеристиці ґрунтово-біокліматичних поясів світу та закономірностей географічного розповсюдження ґрунтів на земній кулі. Вивчення закономірностей вимагає розкриття причинно-наслідкових зв'язків, що існують між ґрунтом та ґрунтоутворюючими факторами. Значна увага приділяється висвітленню процесу ґрунтоутворення та аналізу господарського впливу людини на ґрунтовий покрив в межах ґрунтово-біокліматичних поясів і в тому числі території України. Звертається увага на негативні наслідки меліорації ґрунтів, розорювання, засолення, перезволоження, інтенсивного використання у процесах господарської діяльності людини.

На практичних заняттях студенти навчаються досліджувати ґрунти за різними параметрами, з'ясувати провідні фактори, які негативно

впливають на педосферу, навчаються розробляти заходи щодо зменшення такого впливу. Особлива увага приділяється природоохоронним аспектам вивчення тем (поліпшення екологічного стану зрошуваних земель, на яких спостерігається підтоплення, вторинне засолення, водна, вітрова ерозія, руйнування природної структури ґрунтів).

Такі підходи до вивчення ОК сприяють формуванню професійних компетентностей, які спрямовані на здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер, здатність розуміти теоретико-методологічні й методичні засади сучасного раціонального природокористування, уміння бути провідником екологічно безпечної життєдіяльності, мати комплексну уяву про ґрунти та їх екологічні зв'язки.

Список використаних джерел

1. Курепін В. М. Проблеми екологічної свідомості здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти аграрного профілю. *Осінні наукові читання : матеріали XXIII міжнар. наук.-практ. конф.* (Тернопіль, 27 листопада 2019 р.). Тернопіль, 2019.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6415>.

2. Цветкова Н. М., Дубина А. О., Тагунова Є. О. Аспекти формування екологічних знань студентів-ґрунтознавців. *Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі» XIX Каршинські читання: матер. міжнарод. наук.-практ. конф.* (Полтава, 17–18 травня 2012 р.). Полтава: Астроя, 2012. С. 361–363.